

Gebroek in 1842 (TMK)

Gebroek circa 2010 (Top25)

Historische ontwikkeling

Het middeleeuwse gehucht Gebroek ontstond ten zuiden van Echt aan de rand van het Maasterras. Aan de zuidzijde van het gehucht ligt het natte broekgebied waardoorheen de Nieuwe Graaf stroomt en Gebroek vermoedelijk zijn naam ontleent.

Ruimtelijke karakteristiek

De oudste kern van Gebroek moeten we zoeken langs de Gebroekerdijk. Enkele eeuwen geleden lag al aan twee zijden van deze weg bebouwing, een combinatie van carrévormige hoeven en lange smalle boerderijen die met de korte zijde naar de weg gekeerd stonden, vaak onder een hoek. Deze oriëntatie dankten zij aan de kavels die met name ten oosten van de Gebroekerdijk ook onder een hoek op de dijk stonden. Geïsoleerd ligt nog de hoeve De Horst, die binnen het ensemble valt.

Deze karakteristiek van Gebroek is bewaard gebleven: nog altijd staan langs de Gebroekerdijk grotere carrévormige boerderijen en boerderijen die met de korte zijde naar de weg gericht staan. De verkaveling van de huispercelen en tuinen aan weerszijden van de weg is bijzonder gaaf bewaard gebleven, evenals de overheersende oriëntatie van de gebouwen. Veel bebouwing hier dateert nog uit de vooroorlogse periode; enkele boerderijen dateren uit de wederopbouwperiode. Daarna is in dit oudste gedeelte nog slechts incidenteel gebouwd.

Belangrijkste verandering is de uitbreiding van het gehucht aan de noordzijde, ten noorden van de Spoorstraat. Deze groei is vrijwel zonder uitzondering in de afgelopen twee eeuwen tot stand gekomen. Zo dateert het wijkje ten oosten van het Gebroekerp pad uit de jaren '90 van de 20e eeuw

en de bebouwing ten oosten van de Spoorstraat merendeels uit de jaren '70 van die eeuw. Cultuurhistorisch van belang is wel de vroegste uitbreiding van Gebroek, namelijk langs de Gebroekerstraat in het noordwesten van het gehucht. Hier zien we enkele boerderijen die zich moeiteloos in het ritme van het oudste deel voegen, door het karakter van de bebouwing en de soms speelse oriëntatie van de bijgebouwen.

Ook de historische wegenstructuur is nog aanwezig; vrijwel alle wegen binnen het ensemble zijn historisch te noemen. Parallel aan Gebroekerstraat en Gildelaan is een historisch pad verdwenen: de Groenstraat. In de verkaveling is deze nog te herkennen.

Een zeer belangrijke kwaliteit van Gebroek is de relatie tussen gehucht en omgeving: het gehucht ligt nog aan alle zijden vrij in het agrarisch cultuurlandschap, waarbij ook de wegenstructuur en de openheid van het veld bewaard zijn gebleven. Aan de zuidzijde is de overgang naar het dal van de Nieuwe Graaf nog aanwezig, evenals de historische beekpassage. Vrijwel overal grenzen de achtertuinen van de huizen meteen aan het open veld, zoals ook voorheen het geval was. Deze kwaliteit staat echter sterk onder druk. Aan de Peutenweg lag een inmiddels gesloopt bedrijfscomplex en ten noorden van de Gebroekerstraat is een uitbreidingswijk voorzien. Daarmee dreigt Gebroek zijn kwaliteit als vrij liggend gehucht te verliezen.

Cultuurhistorische waarden

Belangrijke kwaliteiten van Gebroek zijn de ligging van het gehucht in een open landschap, waarbij infrastructuur, bebouwingsstructuur (inclusief de oriëntatie van gebouwen), de directe verbinding tussen tuinen en open veld en de verkaveling van de tuinen en historische bouwmassa waardevol te noemen zijn. Het zicht vanaf de Gebroekerstraat op de groene dorpsrand en kerk van Echt is zeer beeldbepalend en waardevol.

De vrije open ruimte tussen Echt en Gebroek (foto: Luuk Keunen, 6 mei 2014).